

Indult BÉTSBŐL Szombaton 2. Jún. 1797.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' F. Tsászári és Királyi Birodalomból.

A' Kersónéusból visszaja-jövő levelek azt bizonyítják, hogy a' mi F. Monárkhánk, illy végzetlenül utazása és szorgalmaszkodásai között-is kívánt egészségben vagyon; és a' mint a' Magyar Hazában tett úti és szállási rendelései ő Felségének bizonyítják, ezen hónapnak 24-dikére nem minden ok nélkül váratik vissza Bétsbe, az idevaló közönségtől; noha kerülő útját Budának vévén, edgynehány napokig ott mulatozni tartatik. — Itten a' F. Tsászári és K. Udvarban igen sok drága házi-készületek rakattattak őszve a' Budára való le-vitelre, hogy az ott lévő várbeli Kastély belső készületekkel el-készíttessék. Azt erősítik, hogy a' mi Koronás Fő-Hertze-
gunk

günk *Ferentz* *) minekutánna a' maga kedves Mátkájával *Ersébet* **) Hertzeg-Afszszonnyal öszve-kelelnd ott vészti a' maga lakó-hellyét; és minekelőtte való-ságos Apostoli Királyunk II-dik *Józsefnek* helyébe Királyunk lenne, Helytartója lészzen Hazánkknak. Ezen Hertzegi öszve-kelésnek ideje noha már nem mesztze vagyon; mindazáltal általunk éppen olyan meghatározhatatlan, mint a' Toskánai Hertzeg fiának Bétsbe való jövételek. Némellyek a' Fő-Hertzeget 4 fiaival Júliusban, némellyek Oktoberben mondják el-jöni a' Fő-Hertzeg Afszszonnyal edgyütt. Bizonyosnak írják, hogy az idősbik *Toskánai Hertzeg-Kisafszzony* a' Szakszóniai *Kelemen Hertzeggel* minden órán házassági szövetségbe lépendő; de az egész dolog mely halgatásban tartatván, talám a' két lakadalom edgyütt fog-nálunk meg-esni, és — Némellyek edgy fegyveres legényekkel körül-vett posta kotsit tapasztaltak a' napokban Tírólfelé menni-ki Bétsből; mellyben 2 esmeretlen hadi-tisztek valának. Ebből az itélik, hogy talám az edgyik *Laszszalai* lett légyen, ki fok más fő fogjokkal edgyütt *Kuffháiban* fogná további hibás életét végezni. — *Légisfeld*, és az ő bűnös társai még itt vagynak; kiknek Biráji szorgalmatoson dolgoznak körüllettek, hogy a' Monárkhának meg-érkezé-féig ezen ügynek végére járhasanak; de ezen való-sá-

gos

*) *Ferentz*, edgy ártatlan, kegyes, alázatos, és első nézés-re-is kellemetes Fő-Hertzeg.

**) *Ersébetet*, kik jobban esmerik, edgy különös észbeli talantommal bíró alázatos, mindenekhez jószívű; de kivált a' Magyarokat természet szerént szerető Hertzeg-Afszszony-nak mondják mindenek; és ebben nyerjük-meg még a' mi második édes Anyánkat *Mária Thérésát*; ezt nem én, hanem azok beszélik, kik leg-közelebről esmerik.

gos labirintusból szövétnekes vezetők által-is bajos, út-tévesztés nélkül ki-szabadulni. — A' Bétsben fekvő Regementek és Pattantyus Sergek szüntelen hívják viszfza a' magok szabadságoszaikat, hadi-eszközök szekerét vonó lovakat vásárolnak és készülnék, hogy az első jel-adásra mozdúlhassanak; de mivel ezen készület nem az egész Armádiánál közönséges, éppen nem jövendölhetünk háborút belőlle. — A' Monárkha mostani Lembergben létében edgy Frantzia Kátékhismust találta történetből kezébe venni; melly annyira meg-tetszék ő Felségének, hogy az első Kurirral Bétsbe küldvén meg-parantsolá, hogy Németre fordíttassék; melly a' fordíttásra ama nagy érdemű Abbás Rosúlinó Ts. és K. Könyv-visgáló Úrnak által adattaték. Emlékezem ama nagy érdemű T. T. Pétzeli Úrnak ezen külső országi, már Hazánkban-is jóvaslott, bölts tapasztalásáról; mellyszerént a' kisdedek a' himlős-halál' veszedelmes pallóján szerentséfen által szoktak vezetetni. Itten éppen most vagyon a' himlő szüret: fok nevezetes szüléknek Kisdedei az Ispotályba különös orvosi gondvifelés alá öszvegyűjtettek; kikbe a' himlő bé-oltatván, az Ispotály kertjében ezeknek számokra sátorokat huztanak, musikálnak, a' Doktor szüntelen körüllettek, és így vezeti őket szerentséfen keresztül a' halál ösvényén múfika szónál. A' mi Doktorságot tanuló Magyar ifjaink-is szüntelen jelen vagynak itten, hogy ezen meg-betsülhetetlen hasznú tudománnyal Hazájoknak szolgálatjára lehessenek. — Zagrábiából írják, hogy az idevaló Káptalanbéli Pap Urak 28-ból 8-ra szállíttattanak; kiknek építet-jek a' Hadi törvény-székben lévő Tisztvifelőknek adattaték által: a' Káptalanbéli Pap Urak pedig, azonkivül-is igen tágas Püspöki házba, vagy a' vólt Franeiskánuus Barátok' Klastromába fognak menni. — A'

Görög vallásuaknak 20-en kívül minden innepjek egész-
fzen el-töröltettek. — Temesvárról írják: hogy azon
új Sváb falukba, mellyeket a' Monárkha nem régiben
építtetett vala, a' múlt hónapban edgy Sereg lovas-
katoná szállíttaték-bé, mivel tapasztaltatott, hogy az
itten körül lévő Oláhok ellenséges szemekkel tekint-
getnék ezeknek gazdaságokat. — A' közelebb múlt
hónapban Tóth-Váradon edgy Rátz nevű Arendás
Urnak egyedül lévő feleségére 32 oláhok rá-ütyén,
meg-kötözték, és hogy a' pénzt vallaná-meg, hól
légyen? sütogetni kezdék; de az Ura éppen akkor
vivén-el a' pénzt az Arendába, minthogy semmit-
sem valhatott, kötve el-vivék magokkal, kit fél-ból-
tan annakutánna csak ugyan vízfzsa bortsáttának. Ezen
tolvajok közt fegyveres katonák is izemléttettek. Az
efféle történet itten nem edgy, és nem újság; de!!!
— Látsunk edgy nemes tselekederű Aszfzonsy'got,
és tégyuk tukorúl fokaknak. Gömör és Honth ed-
gyesült Vármegyék O. Vice-Ispánnynak Hiesztű
T. N. *Csebi Pogány Eszter* Aszfzonsy, ki minden
dolgokban jó példa lehet az aszfzonsyi Nemnek a'
követésre, Pelsutzön a' Vármegye tömlötzében ra-
baskodóknak állapotját már régtől fogva azzal szok-
ta enyhíteni, hogy maga kenderéből ezekkel fize-
tésért fonalat fonat, vásznat szövét, és abból az ide-
való ügyefogyattakat, edgyügyűeket szokta fel-ruház-
ni. Kegyes szív! nemes elme! buzgó indulat! ke-
refztyéni érzékenység! — A' Konstantzinápolyból
Szemlinbe jövő postával lévő Jantsárok Aprilisnek
2-dikára virradó éjszakáján, *At*, vagy másként *Mu-
stafa-Bassa Palánka*, és *Niszfza* között a' tolvajok-
tól meg-fosztattak; de a' széllyel szórt levél-tsomók
többnyre kézhez kerülván, az ezek között lévő drá-
gaságok-is, mellyek 3900 piásterekre betsültetnek

vala, fel-találtattak. Ezen hír-adás a' F. H. Tanács-
tól azért tétetett közönségessé, hogy a' kártyavallot-
tak tudhassák. — A' Várasdi hadi nép közzül 2000
vállogatott fő a' közelebb múlt hónapnak 24-dikén
Táborba szállott Pettaunál. — Nálunk Bérsben a'
hózfzszus szél-vefzes esőzések után alig vala har-
madnapi szép nap-fényűnek, már újra hideg szélve-
fzes esőzések kezdettenek lenni. — A' F. Ts. és
Királyi úgy nevezett: *József Doktori és Kirurgusi*
Akadémiája a' jutalomúl adadni szokott arany-pénz-
nek el-nyerésére 1788-dikra ezen kérdést tette, ki:
Mellyik mód leg-jobb a' lövés által esett sebnék
gyógyíttására? — A' Pesti Chirurgica Akadémia
nem különben 100 for. jutalmat tett-fel annak, ki
ezen kérdésre jobban meg-fog felelni; *Mellyik mód jobb*
és bizonyosabb az alsó izekben lévő régi daganato-
kat gyógyíttani? Az első kérdésre mind belső,
mind külső, mind hadi, mind polgári társaságbéli
Chirurgusok felelhetnek; de az elsőre csak az Aus-
triai Hadi-Chirurgusok. A' feleletek Husvét előtt
1788-dikban az Akadémiához az írók' költségével
küldtetetik-bé. — A' mi XXV-dik Kurirunknak 203-
dik felén Brezovai Prédikátor *Lekenyi István Úrról*
tett tudósítás, hogy t. i. az Ekklesia' pénzéről nem
számolhatván hivatalától meg-fosztatatt volna, tökél-
letes hazugság; mert most-is a' maga hivatalát híven
folytatja, és az Ekklesia' pénze-is soha kezénél nem
tartatott. Ezen egész történet másokon esett, és
ezen hírnek első tudósíttójának edgy alávaló rosz-
indulatú embernek kellett lenni, kinek rövid nap
végére járván, annál inkább meg-fogunk fázetni, men-
nél érdemesebb embert kívánt gyalázni. Az igaz,
hogy az Ekklesia' pénzéért másoknak bajok vólt; de
hogy a' fellyebb nevezettnek, mint ollyatén érde-
mes

mes embernek, kit a' körül lévők érdeme szerént be-
tsúlnak, semmi afféle baja nem vólt légyen, annak
bizonyosága az ő ártatlansága.

Apróbb hírek. — Azólta, hogy a' Muszka Tsá-
szárné, és a' több nagy fejek Kersónéusba meg-ér-
keztek, még semmi leg-kisebb hír-is viszsza nem jött;
mert az oda ment Kurirok még mind oda vagynak,
a' Staféta pedig csak a' Státus leg-főbb fejének hoz
hírt; nem tudja még edgy Újság-író-is Európában,
hogy esett légyen Kersónban a' dolog. — Lám hogy
a' 'Sidók sem haszontalanul reménylenek! fel-tetstett
az *Israel* tsillaga-is. A' Muszka Tsáfszárné már által
adja ezeknek kezét a' tsókolásra; a' mi F.Monárkánk meg-
engedte, hogy örökösök lehessenek, szántsanak ves-
senek, és Bétsbe kereskedheszenek; a' Pruszsus Király
minden türelemmi fizetést el-engedvén hazafiakká tészi,
és nagy kereskedésbéli privilégiumokat osztogat né-
kik; a' Hollándisi Frájmaurer társaságok szélűbe bé-
veszik a' Lósiiba, magok attyokfiaknak; Rómában edgy
Hertzeg (*Onesti* a' Pápa Unokája) edgy úji *Jérusálem*
met akar ezeknek építtetni; alig van edgy Európai Fe-
jedelem, kitől már a' 'Sidók privilégiumot ne mu-
tathatnának. Mi tselekszi ezt? a' kints, a' szorgalmatos
kereskedés sirhanga alá kutzorodott felebaráti szeretet.
A. Belgiumban ennekelőtte 2 esztendővel minden Püs-
pök, Prélátus, és mások (a' nagy böjtöt kivévén) sza-
badságot nyertenek vala a' szombati hus ételre; de
mivel ez a' hazabéli halászatnak nem kis hátra mara-
dásával esik; most újra, a' Helytartó Hertzeg-kéré-
sére böjtolni-fognak szombaton-is. — Mind az Austriai,
mind az edgyesült nyakas Belgák zenebonáskodnak —
únalmas ezekről a' dolgot olvasni, csak azt jegyezhet-
tyük meg-rollok; a' mit kerestek, rövidnap meg-kapják
— ha forró a' vérek, ki-eresztenek belölle, csak ér-
tapo-

tapogatas nélkül ne esnék. — Az 1732-ben Tseh Országból a' vallásért ki-űzetett, és Berlinbe I. Fridrik Vilhelmtől be-fogadtatott Tsehek, kiknek ezen Király 1735-től fogva 1737-ig edgy Templomot építtetett, 40 esztendői jubiléumot tartottanak. A' vallás üldözése a' Prutzsziai bírodalomnak olly nagyra ment szerentsége.

MIT AKAROK MONDANI:

Eget aeris Cappadocum Rex: drága abrakkal él Bétsben a' *Kurir* Vas-derefe, 's hát még maga mit fog falalatozni, ha a' szemit előre ki-nem nyítja? Már a' Bétsi *Kurir* első esztendeje felének éppen farka felé járván, meg-engedik, aztitélem, a' *Kurir* Erd. Olvasó Urak 's Afzszonyai, hogy én-is ama híres Római Fiskális Prokátorral Ciceróval edgy két szóval a' magam házamról oráljak, és hogy a' fél-lábra sántító *Deresnek* a' Magyar Haza' útjain el-romlott patkói meg-újjíttassanak, nyersen ki-mondjam a' mit akarok. — A' mi Ujságaink még eddig, mind a' nyomtatásra nézve, mind (a' fok baj miatt) a' kedvetlen írásra nézve, olly gyengék valának az én igyekezetemhez képest, hogy fokszor a' szobámból-is szégyellek vala ki-lépni, képzelvén, hogy mindenütt az én Olvasóimtól neveltetem. A' titulusok a' Posta grátziájából olly hibáson nyomtattattak vala, hogy a' fok panasz és nyomorúság miatt alig hiszem vala már, hogy a' természet maga, ideje előtt, bé-ne hajporozza fejemet: de minden dolog idővel érik-meg, idővel meggyen tökéletességre. Hogy azért, a' Bétsi szokás szerént, én tsak írónak maradjak, és ezen hivatalomban annál jobban el-járhassak, valamint más német Ujságoknak, úgy a' *Kurirnak*-is expeditiója a' Bétsi Fő-Posta hivatalon fog-állani: az Ujságot jártatni kívánó Urak és Afzszonyságok itt fognak az eránt parancsolni, és én tsak annyi leveleket fogok a' Postára kü-

küldeni, a' mennyit innen kívánnak. Kérettetik azért az egész Ne. Magyar Publikum, hogy minden zürzavarnak el-távoztatására, vagy deák, vagy német nyelven a' kiktől lehet, a' Bétsi Posta-hivatallal levelezzenek, és a' magok Titulusaikat az Újságért járandó pénzzel együtt jó-idején a' Posta-Mester Urak' kezébe rekomendált (posta szó) levéllel adják, ez alatt a' titulus alatt: *Supremo Postae Officio Vindobonensi, pro novis Hungaricis*; mert noha a' posta-hivatalkon járandó pénzért nem áll-is az Erárium jó; mindazáltal a' magájéért mindenkor jó áll: már pedig az Újságért küldendő pénzből minden 5 forintból 2 az Eráriumé lévén, az el-tiem veszhet. — A' mi Bétsi M. Kurirunknak első meg-indulásával ennek szívesa bé-fogadója mingyárt olly feles számmal valának, hogy az erre tett költséget jóval meghaladták volna; de — 100 edgynéhány leveleknek arra máig-is még bé-nem küldetvén, a' fél-esztendőnek végén azokért minyájkért le-kell tennem a' 2 forintot, ha kik addig bé-nem küldik, és így nem csak a' jutalmom veszteném-el, hanem fizetnék-is azonkívül. Ennek ugyan nagyobb részén a' Pofonyból tavaly ki-hirdetett, de meg-nem indulhatott Kurir az oka; mert a' Publikum a' pénz Pofonyba fel-küldvén részfizerént a' Postára, részfizerént Tállyal Dániel Ur' kezébe; tollunk ezen pénzért Újságot kértének — küldettünk, és a' pénz még mai napig-is kezünkhez nem küldetett, de még némelly Erdélyi Posta hivatalokon-is ott hever. — Kérettetnek azért, valamint az Erd. Olvasók, úgy az Erd. Posta-Mester Urak, hogy az efféléknek el-hárításokkal könnyebbítsék a' szegény Kurirnak nyergét, hogy lehefősen a' Neimes Magyar Publikumnak

hóltig hív szolgája,
Esztelneki Szatsvay Sándor